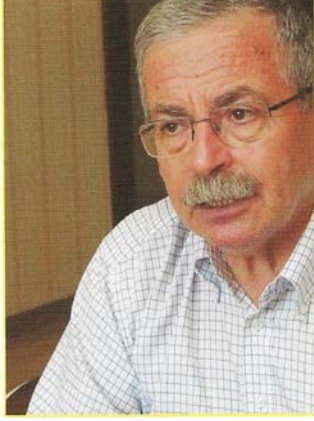

Söyleşi

Yazar - ODTÜ
İktisat Bölümü
Yarı Zamanlı Öğretim
Görevlisi
Sayın **Yıldırım KOÇ**
**İle Sendikal Hareketi,
Toplu Sözleşme
Görüşmelerini,
Çalışma Hayatındaki
Tehlikeleri Konuştuk.**

■ Röportaj: Meltem YALÇINKAYA

Yıllardır sendikal hareketin içindeydiniz. Türk-İş başta olmak üzere birçok sendikada görev aldınız. Türkiye’de sendikacılığın geldiği noktayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sendikalar ihtiyaçtan doğuyor. İşçi ya da memur sendikaya ihtiyaç duyarsa sendika var oluyor. Bu ihtiyaçlar sendikaların yanlışlarını düzeltmeyi gerektirecek kadar önemliyse sendikalarda değişiklikler oluyor. Eğer işler iyi gidiyorsa, ekonomik durumda bir sorun yok ise işçi sendikasının yapısı ile fazla ilgilenmiyor; "İşyerindeki günlük sorunları hallediyorsa, gerisi çok önemli değil" diyor. Dolayısıyla sendikalar bir sonuçtur. Sendikalar, ücretli çalışanların ihtiyaçlarını karşıladığı ölçüde vardır, karşılamadığı noktada da ücretli çalışanlar sendikaları alaşağı eder. Geline noktada eksiklikler çok. Buna karşın küçümsenmeyecek bir birikimimiz var. 1971 ve 1980 darbelerini yaşadık. O dönemlerde yaşanan sıkıntı-

lara rağmen yeniden canlanma da yaşandı. İşçi sendikaları ile memur sendikalarında sorunlar daha farklı. Başka ülkelerle karşılaştırmalı olarak baktığımda, sendika işçi ve memuru biçimlendirmiyor, işçi ve memur ihtiyaçlarına göre sendikaları biçimlendiriyor. İşçi ve memurların son derece zeki, kısa vadeli çıkarlarını çok iyi bilen, ihtiyatlı, gerçekçi, başını belaya sokmaktan kaçınan, kişileri ve örgütleri kullanmayı bilen insanlardan oluştuğunu düşünüyorum. İnsanların davranışları son derece mantıklı. İşler iyi gidiyorsa, ekonomik sorunları yoksa ya da ufak tefek müdahalelerle çözebiliyorsa, işyerindeki sorunları araya birilerini sokup hallediyorsa sendikayı çok önemsemiyor. İşler kötü gittiğinde öncelikli olarak sendikayı sorguluyor. İşçi sendikalarında sendikalaşma oranı yüzde 7-8 civarındadır. İşçi sendikalarında da sorunlar çıkıyor, sendikalar yetersiz kaldığında işçi sendikayı bırakıp gidiyor. Başka ülkelerle kıyaslandığında küçümsenmeyecek

" İnsanların davranışları son derece mantıklı. İşler iyi gidiyorsa, ekonomik sorunları yoksa ya da ufak tefek müdahalelerle çözebiliyorsa, işyerindeki sorunları araya birilerini sokup hallediyorsa sendikayı çok önemsemiyor. İşler kötü gittiğinde öncelikli olarak sendikayı sorguluyor."

bir birikimimiz var ama işçi ve memur kitlesi -ki nüfusun yüzde 70'ini oluşturuyor- sendikaları daha etkili hale getirmek için henüz zorlanmıyor. Ekonomik kriz derinleşirse, -ben derinleşeceğini düşünüyorum- zorlama başlayacak; ekonomik kriz derinleşmezse o zaman sendikalar aynı şekilde devam edecek. Memur sendikalarında yaşanmıyor ama işçi sendikalarının bir bölümünde ciddi yolsuzluklar var. Yasa dışı şekilde aldıkları hizmet ödenekleri çok yüksek, maaşları çok yüksek, bazı sendikalara ilişkin çok ciddi yolsuzluk iddiaları var ve bütün bunlar işçi sendikacılığında sorunlara yol açıyor, işçinin sendikalara güveni ciddi şekilde yıpranıyor. Tabii memur sendikalarında da siyasi yapılara göre bölünme söz konusu. Hayat zorlandığında o bölünme de açılıyor.

Genel olarak memurların yok-sullaştığı görüşü var ama Maliye Bakanlığı'nın resmi rakamlarına bakıldığında; 2002-2016 yılları arasında memurların maaşları enflasyonla kıyaslandığında yüzde 56 oranında yükselmiş. O zaman da memur kitlesi siyasal görüşlerine göre bölünebiliyor ve hükümete yakın olan sendikaya yönelebiliyor.

Şunu da söylemek istiyorum; eksikliklerin olduğu doğrudur ama başka ülkelerle kıyaslandığında hiç de geri kalmayan bir sendikacılığımız var. 2008 yılına kadar sendikaların üye olduğu küresel sendika federasyonlarından ikisinin yönetim kurulu toplantılarına katılıyordum. 11 yıl Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) yönetim kurulu yedek üyeliği yaptım. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) yönetim kurulu toplantılarına uzun yıllar katıldım. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün uluslararası çalışma konferanslarında 11 yıl aplikasyon komitesinde

“ Türkiye’de sendikalar devletten para almıyor. Uluslararası sendikacılık hareketi ya Soros’tan ya Amerika Birleşik Devletleri’nden ya da Avrupa Birliği’nden para alıyor. O ülkelerin sendikalarında çok sayıda devlet görevlisi vardır. Beğenmediğimiz halde bile bizim sendikacılığımızın ABD’den, Avrupa’dan daha iyi olduğunu düşünüyorum. Tüm eksikliklerine, hatalarına rağmen... ”

Türkiye işçilerini temsil ettim. Dolayısıyla bu camiyi tanıyorum. Bize sağda solda akıl öğretmeye çalışan sendikacıardan bizim beğenmediğimiz sendikacılar daha iyi sendikacılık yapıyor. Birileri İsveç devletinden aldığı parayla bize burada eğitim düzenleyip, akıl öğretmeye kalkacak. Onların yaptığı sendikacılık değil. Farklı devletlerle, patronlarla iç içe geçmiş sendikacılıkları var. Uluslararası sendikacılık hareketi dersiniz tam bir rezalettir. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu yönetim kurulu toplantısında o dönemki ETUC Genel Sekreteri Emilio Gabaglio açık açık şöyle demişti: “Faaliyetlerimizde kullandığımız paranın yüzde 85’ini Avrupa Birliği’nden alıyoruz.” Türkiye’de sendikalar devletten para almıyor. Uluslararası sendikacılık hareketi ya Soros’tan ya Amerika Birleşik Devletleri’nden ya da Avrupa Birliği’nden para alıyor. O ülkelerin sendikalarında çok sayıda devlet görevlisi vardır. Beğenmediğimiz halde bile bizim sendikacılığımızın ABD’den, Avrupa’dan daha iyi olduğunu düşünüyorum. Tüm eksikliklerine, hatalarına rağmen...

Kamuda 2 milyon 431 bin sendikalı olabilecek kamu görevlisi var. Ancak sendikalı olanların sayısı 1 milyon 684 bin. Türkiye’de kamu çalışanlarının önemli bir bölümünün sendikalara üye olmamasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Öte yandan olağanüstü şartlar nedeni ile son yıllarda yaşanan düşüşü saymazsak kamuda sendikalı çalışan sayısı artıyor. Bu durumda “Türkiye’de sendikalar güçleniyor” diyebilir miyiz?

4688 sayılı Kanununun 15. maddesinde sendikalaşması engellenmiş küçümsenmeyecek bir kitle var. Bunlar esasında Türkiye’nin onayladığı uluslararası sözleşmelerle çelişiyor. Geçmişte TBMM ve Milli Saraylarda çalışanların sendikalaşması yasaktı. Uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan haklar kullanılarak o kapı açıldı ve sendikalaştılar. Askeri işyerlerinde sivil memurların sendikalaşması yasaktı. Yine yargı yolu kullanılarak Anayasa Mahkemesi’nin kararıyla o fıkra iptal edildi ve sendikalaştılar. Ceza infaz koruma memurlarının sendikalaşması hala yasak. Yargıçlar ve savcılar da sendikalaşması yasak

ama onlar da sendikalarını kurdular. Emniyet mensupları Emniyet-Sen'i kurdular. Konu Anayasa Mahkemesi'ne gitti. Teknik ve idare bölümünde çalışanların önü açıldı. Ama hala 4688 Sayılı Yasa'nın 15. maddesine göre küçümsenmeyecek bir kitle dışarıda.

Bunun dışında üye sayısının artmamasının nedeni sendikacıların ve üyelerin yaşadığı sıkıntılar oldu. 12 Mart askeri darbesi sonunda da oldu, 12 Eylül askeri darbesinin sonunda da. Biliyorsunuz 1965'te 624 Sayılı Devlet Personeli Sendikaları Kanunu çıktı ve buna dayanılarak 658 tane memur sendikası, 11-12 federasyon, 3 tane konfederasyon kuruldu. 12 Mart 1971 sonrasında bunların birkaçı hakkında davalar açıldı ve insanlar cezaevinde yattılar. 12 Eylül öncesinde memur sendikaları yoktu ama dernekler vardı, onlar da sıkıntı yaşadı. Dolayısıyla insanların bir bölümü ihtiyatlı. Şu anda memur sendikaları memurların özlük sorunları çok ön planda olmadığı için siyasi görüşlerine göre bölünme lüksünü yaşıyor, o nedenle memurlarda belli bir siyasi görüşle özdeşleşme korkusu var. Bir bölümü de açıkçası "Başım belaya girmesin. Bana ne, nasıl olsa onların aldığı zammı alıyorum" diyor. İnsanların önemli bölümü duyarsız.

Sendikalar güçleniyor mu? Hayır. Memur-Sen'in üye sayısı 1 milyona ulaştı. Memur-Sen geçtiğimiz toplu pazarlık sürecinde yetkili konfederasyon olarak görüşme öncesinde zamları artırmak için eylem yaptı mı? Hayır. Peki bu eylemi yapma çağrısı üzerine insanlar meydana gelir mi? Ben gelmeyeceği kanısındayım. 2002 ile 2017 Temmuz verileri karşılaştırıldığında memur ve sözleşmeli personelin yüzde 53'ünün Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarında işe alındığını görüyoruz. Bu 2-3 yıl önce yüzde 42 seviye-

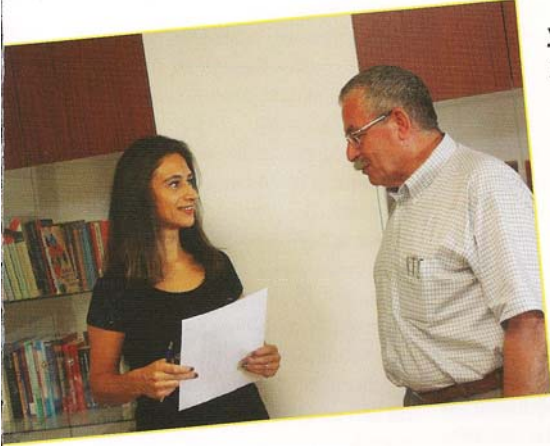
sindeydi. Memur ve sözleşmeli personel sayısı 600 binin üzerinde arttı, 800 bin dolayında emekli olan var. Tüm bunları dikkate aldığınızda memurların yüzde 53'ü AKP döneminde işe alındı. Memur-Sen'in üye sayısının büyük bölümü de bu dönemde işe alınanlardan oluşmaktadır. Tüm bu memurlar AKP'li anlamına gelmiyor. Çünkü bizim halkımız çıkarını iyi bilir, uyanıktır, araya adam sokarak işe aldırır. Hangi partiye oy verdiğini bilmezsiniz ama sendika seçiminde işyerindeki sorunları halletmek için Memur-Sen'e üye olur.

Bakınız; bir sendikanın gücü birkaç şekilde ortaya çıkar. 1. Eylem yaparsınız. 2. Hakları genişletecek bir biçimde siyasi kampanyalar düzenlersiniz. 3. İş durdurursunuz.

Uluslararası sözleşmelere göre grev hakkınız var. Şöyle ki; Türkiye Uluslararası Çalışma Örgütü'ne üye. ILO'nun 87 ve 98 sayılı sözleşmeleri var. Türkiye bunları onayladı. 2004 yılı Mayıs ayında Anayasa'nın 90'ıncı maddesine bir hüküm eklendi. O madde temel insan haklarına ilişkin sözleşmeler ile iç mevzuatın çelişmesi durumunda uluslararası sözleşme uygulanır, der. Bu, teknik ifadeyle, uluslararası sözleşmelerin doğrudan uygulanır olmasıdır. Doğrudan uygulanırlık kazanmış olan uluslararası sözleşme ile çelişen iç mevzuat hükümleri zimnen mülgadır. Bu Anayasa'nın emredici düzenlemesidir. 2004 yılındaki bu değişiklikten sonra Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi bu ilke doğrultusunda hareket etmeye başladı. 87 ve 98 sayılı sözleşmeler kısa metinlerdir ama onu tamamlayan içtihat niteliğinde hükümler vardır.

ILO yönetim kurulu 14 işçi, 14 işveren ve 28 hükümet temsilcisinden oluşur. Bu 56 yönetim kurulu üyesi içinden 3 işçi, 3 işveren, 3

hükümet temsilcisinden oluşan bir Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi vardır. Bu komitenin kararları oy birliği ile alınır. Kararlar ILO yönetim kuruluna sunulur. ILO yönetim kurulu oybirliği ile kabul eder ve bu kararlar ILO'nun resmi gazetesinde yayımlanır. Bu kararlar çok geniş bir grev hakkı tanıyor. Burada tek istisna 98 sayılı sözleşmenin 6'ncı maddesinde yer alan devletin yönetiminden sorumlu devlet memurlarıdır. Bunların dışında herkes bu haktan yararlanır. Bu haklar nelerdir? Barışçıl olacak, sadece siyasi amaçlar güdüyor olmayacak, temel hizmetler denilen itfaiye, hastane-nin acil servisleri gibi alanlar dışında olacak. Bunun dışında genel grev, dayanışma grevi, iş başında iş yavaşlatma, iş durdurma bütün bunlar yasaldır, diyor. Buna dayanarak, örneğin, 2005 yılında İzmit'te SEKA fabrikası 52 gün işgal edildi, dava açmadılar. Seydişehir Alimünyum işgal edildi, dava açılmadı. 2009-2010 yıllarında tekel işçilerinin direnişi sırasında konfederasyonlar genel grev kararı aldı dava açılmadı. Çünkü dava açıldığında Yargıtay bozuyor. Bu anlamda bir grev hakkı var. Dolayısıyla memurların da barışçıl olmak ve salt siyasal amaç gütmemek koşuluyla genel grev, iş yavaşlatma hakları var. Bunları kullanırsanız güçlü sendikasıdır. Bunların hiçbirini yapmadığınızda bir güç mü var? Somut bir örnek vereyim size. Bir dönem İsveç'te İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun genel kuruluna davetliydim. O dönemde İsveç'teki Sosyal Demokrat Parti iş güvencesini kaldıracaktı. "Bir yürüyüş yapacağız. Siz de misafirler olarak katılın," dediler. Stockholm'de genel kurulun toplandığı salonun genel kurul bitince dışına çıktık. Türkiye'de olsa iş güvencesi ortadan kaldırılacağı zaman on binlerce kişi toplanır. Burada sadece 400 kişi vardı. Üçerli sıra yaptılar. Slo-

gan atmasını bilmiyorlardı. Önde belediyenin bandosu vardı, bir de siyah gömlekliler anarşistler geldi. Meydana kadar yürüdük. Meydanda sandalyeler vardı, oturduk. Genel başkanları bir konuşma yaptı ve dağıldık. İşveç'te sendikalaşma oranı yüzde 60. Buna rağmen 300-400 kişi eyleme katılıyor. O zaman sendika üyesi sayısının ya da sendikalaşma oranının artıyor olması illa sendikalar güçlü anlamına gelmez. Fransa'da sendikalaşma oranı yüzde 7,5 civarında. Üç konfederasyon var. Üç konfederasyon çağrı yaptığında ücretli çalışanların büyük bölümü o çağrıya katılıyor. Yüzde 60-70'lerde katılım oluyor. O nedenle üye sayısı ile sendikaların gücü arasında bir korelasyon yok.

2018-2019 yıllarını kapsayan Toplu Sözleşme Görüşmelerinde yetkili sendika ilk yıl için yüzde 4+3,5, ikinci yıl için yüzde 4+5 zam oranına imza attı. Türkiye Kamu-Sen olarak elbette bu zam oranlarını kabul etmemiz mümkün değil. Ancak yasa gereği yetkili sendika söz sahibi. Ayrıca şunu da belirtmek isteriz ki; geçtiğimiz toplu sözleşmede alınan

Dünyada kapitalizmin 3. küresel krizini yaşıyoruz. Birinci küresel kriz 1873-1896 yılları arasında yaşandı. İkinci küresel kriz 1929 buhranıdır. Üçüncü küresel kriz ise 2008 yılından beri yaşadığımız küresel krizdir. Buna ilave olarak Türkiye ekonomisini çok kötü yönetiyorlar. Tamamen dışa bağımlı bir hale geldik. Milli gelir ithalat ile bir miktar artırılıyor. İnsanlar iflas ediyor. İşsiz sayısı artıyor, üniversiteli işsiz sayısı daha da artıyor. Bazı rakamlarla oynayarak milli geliri yüksek gösterebilirler ama insanlar geleceğe umutla bakmıyor. Sanayiciler yatırım yapmıyor. Esnaf gerçekten perişan durumda. Büyük caddelerde eskiden hava parası ödenerek tutulan dükkânlar şu anda boş duruyor. Merkezi yönetim bütçesi de giderek açık veriyor.

birçok kararın uygulanmadığına da tanık olmuştuk. Sizin toplu sözleşme görüşmeleri ile ilgili izlenimleriniz, değerlendirmeleriniz nelerdir?

Ücretler belirlenirken bilimsel yöntem yoktur. Çalışma süresi, yan ödemeler belirlenirken adil ücret diye bir şey yoktur. Üç ana unsura bakarsınız. Gücünüz nedir? Gücünüzü nasıl gösterirsiniz? Tavrı ortaya koyarsınız, miting düzenlersiniz, iş yavaşlatırsınız, tüketici boykotları yaparsınız. İkincisi siyasi gücünüzdür. İktidar karşısında alternatif bir tavır koyabilir misiniz, çağrı yaptığınızda sizin üyeleriniz çağrınıza uyar mı? Mesela; şu partiye oy verme, şu partiye oy ver, gibi. Üçüncüsü sizi sistem bir tehdit olarak algılar mı? Ya da işsizlik var mı buna bakarsınız. İşte ücretler bu etmenlere göre belirlenir.

Mesela Memur-Sen toplu görüşmeler sırasında görüşmenin yapıldığı yerin önüne 50 bin kişi yığıldı mı? Yığmadı. Öyle bir niyeti de yok zaten. Eylem yapmıyorsu-

nuz, iş başında iş durdurmuyorsunuz, siyasi tavır almıyorsunuz. Bunu Memur-Sen olarak yapmıyorsunuz, üye kitlenizden de böyle bir talep yok. İşçi ve memur, sendikasını biçimlendiriyor. Duyargaları son derece gelişkin bir sendikacı, kendi tabanındaki gelişmeleri sezer. Ona göre hareket eder, aksi taktirde yerini koruyamaz. Konya'da öğretmenlerle yapılan bir toplantıya katıldım. Toplantıda 40'ın üzerinde insan vardı. Evi, arabası olmayan var mı diye sordum. Sadece bir kişi olmadığını söyledi. Biri de dedi ki; "Benim maaşım krediye gidiyor, eşimin maaşı ile evi geçindiriyoruz. Allah razı olsun." Bu insandan sendikasına tepki gelmiyor. Ama eğer kredisini ödeyemeyip, evini, arabasını kaybederse, öncelikle basacağı yer o toplu sözleşmeyi imzalayan sendikanın genel merkezi ya da şubeleridir.

Dünyada kapitalizmin 3. küresel krizini yaşıyoruz. Birinci küresel kriz 1873-1896 yılları arasında yaşandı. İkinci küresel kriz 1929 buhranıdır.

Üçüncü küresel kriz ise 2008 yılından beri yaşadığımız küresel krizdir. Buna ilave olarak Türkiye ekonomisini çok kötü yönetiyorlar. Tamamen dışa bağımlı bir hale geldik. Milli gelir ithalat ile bir miktar artıyor. İnsanlar iflas ediyor. İşsiz sayısı artıyor, üniversiteli işsiz sayısı daha da artıyor. Bazı rakamlarla oynayarak milli geliri yüksek gösterebilirler bile insanlar geleceğe umutla bakmıyor. Sanayiciler yatırım yapmıyor. Esnaf gerçekten perişan durumda. Büyük caddelerde eskiden hava parası ödenerek tutulan dükkânlar şu anda boş duruyor. Merkezi yönetim bütçesi de giderek açık veriyor. Ne olacak? 1994 yılında Hükümet, Türk-İş ile imzaladığı toplu sözleşmede zamları vermeyelim demişti. Bu defa da mevcut Hükümet, Memur-Sen ile imzalanan toplu sözleşmede, "Size 3.5 zam verdik ama enflasyon çok arttı. Bütçenin durumu bu. Zam veremiyoruz" dediği anda o sözleşmeyi imzalayan sendikalar basılır. Ve belki o noktaya doğru gidiyoruz.

Öte yandan güç gösterisinde bulunmazsanız neden fazla zam versin? İmkânlar çok geniş değil. Zaten elindeki kaynakları dışa kapıran, borç faizi diye dışarıya aktaran, tekel fiyatları ile sömürülen bir ülkemiz. İmkânlarımız sınırlı. Bu durumda Hükümet ne yapabilir? Sosyal güvenlikteki bütçe açıkları çok fazla. İmkânlar sınırlı. Para basamıyor. Özelleştirmede sınıra geldik, PKK saldırıları dolayısıyla harcamaların artması gerekiyor. Kaynaklar sınırlı; vergi toplamıyor, aksine ekonomiyi canlandırmak için bazı vergilerde geri adım attılar. O zaman kamu çalışanlarına yüklenecekler. Bu, 2018'de mi olur, 2019'da mı olur belli değil ama yüklenecekler. Denizin sonuna geldiler, son kaynakları kullanıyorlar. Borçlar çok arttı. Türkiye'de hane halkları

borçları, özel sektörün dış borcu, Türkiye'nin iç borçları çok arttı. Şu anda dış borcu kontrol altına tutuyorlar. Faizler yükseliyor. Her şeyde sona geliyorlar. 2002 yılında devlet bütçesinin yüzde 53'ü iç ve dış borç faiz ödemelerine gidiyordu. 2012'de yüzde 12'ye kadar indirdiler. Şimdi faizler yeniden artmaya başladı. 2002 yılındaki memur ve sözleşmeli çalışan sayısı ile şimdiki memur ve sözleşmeli çalışan sayısı arasında 600 binin üzerinde fark var. Bunlar maliyeti yükseltiyor. Bir yerde bunlar bitecek. Bittiğinde insanlar son derece sağduyulu ve vefasızdır. Geçmişte bu sendika başkanı benim işimi halletti, oğlum işe aldırdı, demez. Anında o sendikaya bastırır. O zaman da birileri çok üzülür.

Kamu çalışanlarının sendikal tercihlerini belirlemede etkili olan kriterler nelerdir? Kadrolaşma ve yandaşlık ülkemizdeki en büyük sorunlardan birisi. Sendikal alanda da bu sorun varlığını yoğun bir şekilde hissettiriyor. Bunun yarattığı olumsuzlukların sendikal hayata yansımaları nasıldır, yandaş sendikacılığın önüne nasıl geçilebilir?

Yandaş sendikacılığının önüne ancak hayat geçiriyor. İşler iyiyse, sendikanın temsil ettiği kitlenin satın alma gücü yükseliyorsa, tüketici kredileri aracılığıyla evinin ihtiyacını karşılıyorsa, çocuğunu işe sokuyorsa, o zaman tercihler etnik kökene ve siyasi görüşe göre bölünüyor. 2015 yılında Bursa'da Renault ve Tofaş fabrikalarını düşünün. Orada Türk-İş'e bağlı Türk Metal Sendikası örgütlüydü ve işçiler arasında her siyasi görüşten ve kökenden insan vardı. Aldıkları maaş ayda net 1700 TL idi. Nasıl geçindiklerini sordum. "Fazla mesai yapıyoruz. Fazla mesai ile aylık ücretimiz 2 bin 500

TL'ye ulaşıyor. Kredi kartına yüklendik. Ama tükendik. Sosyal hayatımız tükendi, insanlıktan çıktık. İş kazaları meslek hastalıkları arttı. Ailemizden destek alıyorduk; onların da sınırına geldik" dediler. Dolayısıyla hangi görüş olursa olsun Tofaş ve Renault'ta binlerce işçi birlikte davrandı. Bu yılın başında Birleşik Metal İş Sendikası'nın işyerlerinde grev kararı alındı. Hükümet grevleri erteledi. Ama işçiler 3 gün işbaşı yapmadılar. İşbaşı yaptıktan sonra direnişi sürdürdüler. İstedikleri zammı da aşağı yukarı aldılar. Aralarında sen şu siyasi partidesin, ben bu partidenim diye kavga etme lüksleri yok. Ekmek kavgası onları bir arada tuttu. Memur ve sözleşmeli personel statüsünde çalışanların maaşları tabii ki olması gerekenin altında. Ama enflasyon oranını ve maaş artışlarını dikkate aldığımızda bir artış var. O zaman Hükümete yaranarak çıkar sağlamaya çalışanlar, terfi almaya, tayin yaptırmaya çalışanlar ön plana çıkıyor. Eğer satınalma gücü ciddi bir şekilde düşseydi, bu taktirde mecburen birbirlerine sarılacaklardı. Yandaş sendikacılığı ortadan kaldıracak olan nedir? Bakınız; ekmek Memur-Sen'liye 50 kuruş, Türkiye Kamu-Sen'liye 1,5 TL değil. İşler iyi giderse, daha iyi gitsin diye yandaş sendikaya yanaşılıyor. Açıkça tavır almak herkesin yapabileceği bir iş değil. İnsanları anlamak gerekiyor. Satınalma gücü düştüğü taktirde memur yandaş sendikayı basar. Yandaş olup eğer enflasyonun getirdiği yıpranmayı karşılamıyorsa, memur o sendikanın gözünün yaşına bakmaz, ki biz bunu işçi sendikalarında yaşadık.

"Bu sendika ne güzel hükümet yanlısı" diyor. Hükümet de onlara, taş atıp kolu yorulmadan enflasyonun karşılığını ve artı 1-2 puan veriyor. O sendikaya üye olunca başka arkadaşının başına basıp yükselme

imkânı oluyor, yıllık izninde kolaylık sağlıyorsa, işe geldiğinde idare ediyorlar. Eşini o partiye sokmuşsa işler iyi görünüyor. Ama ekonomik durum öyle ilginç olabilir ki, bunları yapamaz. Ocak-Temmuz 2016'da, 7 aylık dönemde merkezi yönetim bütçesinin 1,3 milyar TL fazlası vardı. Bu yıl Ocak-Temmuz döneminde merkezi yönetim bütçesi 23,4 milyar TL açık verdi. Bu yıl çok kötü gidiyor. Son 5 aylık dönemde bütçe açıkları çok yüksek olacak. İlk 7 ayda fazla veren bütçe bugün 24,3 milyar açık verdi. 2018-2019 ciddi sıkıntılar anlamına gelir. O zaman kimse yandaş sendikaların gözünün yaşına bakmaz. İşçi sendikalarında bir söz vardır: İşçiyi 40 gün sırtında taşırsın, bir gün nefes alayım diye indirdiğinde sana şarlar, derler. Memurlarda da bu böyledir. İşini, tayinini yaptırdığı, oğlunu işe aldıracağı sürece niye Türkiye Kamu-Sen'e üye olup başını belaya soksun. Memur-Sen'e üye olur. Ama işini yaptıramadığında, maaşını alamadığında, kredi kartı borcunu ödeyemediğinde, tüketici kredisini ödeyemeyip, evine el konulduğunda o zaman ilk saldıracığı yer onu temsil eden sendikadır, yandaş unsurlardır. Dolayısıyla biz ikna ederek değiştiremesekte hayat ikna ediyor.

Hükümetin işçi ve memur sendikalarına yaklaşımlarının farklı olduğunu düşünüyor musunuz?

İşçi ve memur statüleri çok kargaşa içinde.1975 yılında TBMM hangi statülerde çalışanlar işçi, hangi statülerde çalışanlar memur olacak diye bir karar aldı. Ama bu bir türlü düzene girmedi. Buna bağlı olarak da farklı politikalar izleniyor. Çünkü kamu sektöründe şu anda işçi sayısı 230 bin'e indi. Memur ve sözleşmeli personel sayısı ise arttı. Dolayısıyla memura ve sözleşmeli personele verdiği zam 3 milyon kişiyi etkiliyor, işçilere verdiği zam

230 bin kişiyi etkiliyor. Bir de 2002 yılından günümüze baktığımız zaman kamuda çalışan işçilerin net gerçek gelirleri aşağı yukarı sabit kalmıştır. Memurlarınki resmi rakamlara göre yüzde 56 arttı. Devlet Planlama Teşkilatı bütün bunları dikkate alıyor. Son dönemde işçilere verilen zam biraz fazla ama mevcut işçilerin büyük bölümü emekliliğe hak kazandı. Kıdem tazminatı ile ilgili taslağa imza atıldığında 230 bin kişinin 50-60 bini emekliliğini isteyecek ve kıdem tazminatını alıp ayrılacak. Taşeronlaşma arttı, fason üretim yaygınlaştı. Kamuyu işçi açısından iyice küçültüyorlar, o zaman daha rahat hareket ediyorlar.

İktidarın memurların iş güvencesinin kaldırılmasına yönelik düşüncelerini biliyoruz. 4/B'li, 4/C'li personel istihdamı, taşeron işçi çalıştırılması, memur ve öğretmen alımlarına mülakat getirilmesi v.b. birçok uygulama giderek yaygınlaşmaktadır. Türkiye nasıl bir çalışma hayatına doğru yol alıyor?

2004 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kamu Personeli Kanun Taslağı hazırladı. Söz konusu taslağa göre kamuda 5 ayrı statü olacaktı, memurların sayısı azalacaktı. Devletin asli ve sürekli işlerini yapanlar daralacaktı. Bunun dışında eğitim ve sağlık personelinin tamamı sözleşmeli yapılacaktı. Sözleşmeli de iş güvencesi yoktu. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kafasındaki o model memurun yüzde 80'ini sözleşmeli personel statüsüne geçireceği ve iş güvencesini ortadan kaldıracığı bir modeldir. Bu gerçekleştiği takdirde kendileri açısından tüm sorunları hallettiklerini düşünüyor olacaklar. O zaman memuru, devlet memuru olmaktan çıkarıp, hükümet memuru haline getirecekler. Oysa bizim devlet geleneğimizde bu yok. Bi-

zim geleneğimizde devlet memuru devletin memurudur. Devlete karşı liyakat sorumluluğu vardır. Memuriyete girerken 657 sayılı Kanunda bir yemin vardır. Bu yemini şu anda uyguladıklarını sanmıyorum. Asaleti tasdik olan her memurun bu metni amirinin önünde okuyup, imzalaması; o metnin kişinin özlük dosyasına kaldırılması gerekir. O yemin çok doğru bir yemindir. Devlete bağlılıktır, liyakat esasına dayalı bir sistemdir. Ancak bunun yerine hükümet memurluğu sistemi getirmek istiyorlar. Ama becerebileceklerini düşünmüyorum.

Kamu çalışanlarına siyaset hakkı verilmiyor...

Siyaset hakkı ILO tarafından güvence altına alınmıyor ama doğru ve gerçekçi bir taleptir. Herkesin siyasi görüşü belli. Ayrıca işçilere tanınan bu hak neden eğitim düzeyi yüksek, dünyaya genellikle geniş çerçeveden bakabilen insanlardan sakınılsın. Burada kritik nokta devlete bağlılıktır. Siyasi görüşü ne olursa olsun, hangi partiye üye olursa olsun devlete girerken o ettiği yemine sadık kaldığı sürece devlet hizmetinde siyasi görüşünü ön plana çıkarmayacaktır. Ama diğer yandan siyasi faaliyette görevi dışında bulunmasının sakıncası yoktur. Bu Türkiye Kamu-Sen'in yıllardır dile getirdiği bir talep. Doğru da bir taleptir.